דמיחסרא גוביינא ואי מינסבא ליה לה אכל לאלמנה אצל הבנים או אצל בנות לא רצו חכמים לתקן דין נכסים מועטים אצל האלמנה שלא רצו לעקר (ה) דין ירושה מן הבנים אצל האלמנה והשתא מיבעי ליה כשים בנים ובנות שיש כבר דין נכסים מועטין בשביל בנות אם ממעטא נמי אלמנה (הג"ה. וכן כתוב בתוס' ותיזון האלמנה עם הבנות או דלמא כיון דאי מינסבא לית לה מזוני אינה עמהן (ו) עד שיגבו הבנות. ע"כ הג"ה) והא דקאמר בסמוך דאלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים היינו שיש שם בנים עם הבנות שיש כאן דין נכסים מועטים אצל בנות אבל אי ליתנהו לבנים לא תעול האלמנה כלום יותר [מהבת] (הג"ה. ולכאורה היה נראה לפרש דאי ממעטין אין לבנים כלום כיון שאין שם עודף על מזונות אלמנה ובנות עד שיגבו הבנות אבל אי לאו ממעטין ניזונות שלשתם אבל בתוס' כתוב כאשר כתבתי בפנים. ע"כ הג"ה) ואור"י שכן משמע בירושל' דקאמר התם אלמנה ובנות שביחם שוות אלמנה ובנים שביחם שוים פירוש לענין מזונות אין האלמנה דוחה את הבנות ולא בנות דוחות את האלמנה ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות ע"י הבנים וכשם שדוחה האלמנה את הבנות ע"י הבנים כך דוחה את הבנים על ידי בנות כו' ויש לדקדק על לשון הירושלמי ומ"מ משמע שרוצה לומר כן:

אלא מעתה מאן דעסיק באוריתא הוא דיריה. ואף על פי דאמרינן לקמן (דף קמא.) מזונה לזון את הבנות וק"ו הבנים העוסקין באורייתא היינו לענין מזונה אבל לענין דינא אין לחלק כין עסקי באורייתא ללא עסקי[1] אלא בת אשתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו ובת אי זה מהן קודמת אמר ליה זיל האידנא ותא למחר כי אתא אמר ליה פשוט מיהת חדא [6]דאמר רבי אבא אמר רבי אסי עשו אלמנה אצל הבת בבת אצל האחין בנכסים מועטין מה בת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת [7]אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים: אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי וכו': [8]מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי אמר ליה רבא אלא מעתה מאן דעסיק בתורה הוא דיריה דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין:

מתני' [9]הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל נקבות נכסים מועטין הנקבות דוחות אותו אצל זכרים [2]האומר אם [3]תלד אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר יטול מנה [6] נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה אם נקבה מאתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול ה"ז יטול ואם אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל: **גמ'** דוחין אותו ושקיל כבת הא קתני סיפא ילדה טומטום אינו נוטל אמר אביי דוחין אותו ואין לו ורבא אמר [4]דוחין אותו ויש לו וסיפא אתאן לרבן שמעון בן גמליאל [5](דתניא) [6]ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר [7]אין קדושה חלה עליהן מיתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטין וניזון כבת בנכסים מרובין אלא שהרי לא אמר הא אם ילדה זכר ונקבה ולא אסיק אדעתיה בלידת תאומים אלא הכי קאמר אם זכר מנה אם נקבה מאתים דמשמע אם זכר לבדו בלא נקבה או נקבה בלא זכר וכיון דהכי הוא לא יטול כלום הבן והבת אם נולדו תאומים כדאמרינן בגמרא [קמא:] והא זכר ונקבה לא קאמר שמא לא היה חפץ בלידת תאומים ת"ג אין לידת תאומים בכלל אם זכר אם נקבה דמשמע אם זכר לבדו אם נקבה לבדה. אלא ה"פ האומר אם זכר ילדה אשתי יטול אותו העובר מנה אם נקבה ילדה אשתי מטול מאתים וילדה זכר ונקבה כלומר זכר או נקבה כדקאמר הא זכר נוטל מנה אם יולד זכר נקבה נוטלת מאתים אם יהיה העובר נקבה ונשמעינן אמא שאילו לא פירש אלא דעתו על לידת זכר ועל לידת נקבה לא נקבה או זכר בלא נקבה ילדה אשתו אמר לא יטול העובר כלום אלא השתא שגילה כלום כדמוכח בגמרא וכדפרישית לעיל. כן נראה בעיני ועיקר: **ילדה טומטום אינו נוטל.** דבריה בפני עצמה חשיב ליה לא זכר ולא נקבה כדמפרש בגמרא: **פ"ז יטול.** הטומטוס: **ואם אין שם יורש אלא הוא.** אותו הטומטוס: **יורש את הכל.** ואף על גב דבריה הוא ה"מ היכא דאיכא בנים ובנות ודוחין אותו בנים אצל בנות והבנות אצל בנים ואין לו לא כבן ולא כבת כדאמר אביי בגמרא משום דבריה הוא אבל היכא דליכא יורש אלא הוא לא נפיק מכלל בן אין לו [במדבר כז] עיין עליו [לעיל קטו.] אם אין לו בת עיין עליה ת"ג משום דקרינא ביה הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה [במדבר שם]: **גמ' ושקיל כבת.** כתמיה. דקתני דוחין אותו אצל נקבות ומשמע דשקיל מזונות כבת נקבה: **והא קתני סיפא.** גבי האומר אם ילדה אשתי כו' ילדה טומטום אינו נוטל לא כבן ולא כבת דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקבה וה"ה לענין ירושה: **אמר אביי דוחין אותו.** אצל נקבות ואין לו עם נקבות שגם הן ידחוהו אצל זכרים: **רבא אמר דוחין אותו ויש לו.** ממה נפשך דספק זכר ספק נקבה הוא ויטול כפחות שבהן דלא בריה הוא וסיפא דקתני נכסין מועטין נקבות דוחין אותו אצל זכרים על כרחן דוחין אותו ואין לו קאמר. וסיפא דמקשה לי מינה דמשיב ליה בריה אתאן לרשב"ג דתנן במסכת תמורה בפרק כילד מערימין [מד:] כילד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר ונקבה הוכר יקרב עולה ונקבה שלמים ילדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה ודמרי חולין ילדה שתי נקבות אחת מהן תקרב שלמים והשניה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולין ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ולא יתן כלום. הכי נמי משום הכי אינו נוטל כלום. מאי טעמא מצי להתנות על בכור כל זמן שהוא במעי אמו משום דאין הבכור מתקדש אלא בשעת לידתו בפטר רחם. בשלמא רבא דאמר דוחין אותו ויש לו משום הכי קתני הכא דיורש כבן בנכסים מועטין. והבן בנכסי' מועטין אין לו אלא ישאל על הפתחים ה"נ האי טומטום יורש באותה ירושה של בן דישאל על

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ט מהלכות גזילה הלכה כא סמג עשין מח טוש"ע חו"מ סי' לג סעיף ד ופתמן קיב סעיף טז:

ז ב מיי' פי"ה מהלכות נחלות הלכה ב סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רפ סעיף ח ובסעיף ט ופ"ש בסג"ה:

ח ג מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הלכה כ סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רי סעיף ט וסי' רנג סכ"ו ובסכ"ז:

ט ד מיי' פי"ה מהלכות נחלות הלכה כ סמג עשין לו טור ש"ע חו"מ סי' רפ סעיף ט:

י ה מיי' פט"ו מהלכות מעשה הקרבנות הל"מ:

רבינו גרשום

ממעט: אם תמצא לומר [בת אשתו] כיון אף על גב דאינסבא אית לה ומ[מעטא. אלמנתו מהו שתמעט מי אמרינן כיון דאילו אינסבא לית לה מזוני לא ממעט. או דלמא כיון דהשתא אית לה מזוני ממעט. אם תמצא לומר כיון דאית לה מזוני (לא) ממעטא [אלמנתו] ובת אם אין שם אלא כדי שיעור מזונות של אחת איזו קודמת. מי אמרינן הואיל ובת אע"ג דמינסבא אית לה קדמת לאלמנה. או דלמא כיון דהשתא כי הדדי ניהו. וכ"ז שלא נשאו קרוכה דעתו דבעל טפי לאשתו מבתו בדין הוא דקדמה: פשוט מינייהו הרא. מכל הני בעיין דלעיל: אלמנתו תזון. משום דניחא לבעל שלא תזלזל אלמנתו והני נכסין מועטין ניהו: מאי קאמר. כלומר מאי חשיבות לבן כאן הכא בנכסים מועטין יותר מבת שהבן מחרים כלומר מפני חשיבותי' הפסדתי. אמר אביי לא בשביל שיהא לו כח בנכסים מועטין יותר מבת קאמר אלא מפני שראוי לעסוק בתורה קאמר: **שם** זכרים דוחין אותו אצל הנקבות. שלא ירש עמהן דאיכא למימר נקבה היא: נקבות דוחות אותו אצל הזכרים. שלא יזון אלא ישאל על הפתחים כשאר אחין דאיכא למימר זכר הוא: מדקתני רישא דמתני' דזכרים דוחין אותו אצל נקבות מכלל דשקיל במזונות כבת. והא קתני בהא מתני' האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה כו' ילדה טומטום אינו נוטל כלום. אלמא דלא שקיל כלל: אמר אביי הא דקתני זכרים דוחין אותו אצל הנקבות. לאו משום דשקיל מזונות אלא דוחין אותו אצלן ולא יהבי ליה כלום דכי אזיל הכא מדחי ליה ואי אזיל הכא מדחי ליה ואין לו כלום: לעולם אימא לך רישא דוחין אותו לנקבות ויש לו מזונות. וסיפא דקתני ילדה טומטום אין לו כלום אתאן לרשב"ג דתנן במס' תמורה בפ' כילד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר ונקבה הוכר יקרב עולה ונקבה שלמים ילדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה ודמרי חולין ילדה שתי נקבות אחת מהן תקרב שלמים והשניה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולין ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ולא יתן כלום.

מסורת הש"ס

א) כתוכות מג. ע"ש. ב) שם קח:. ג) ל"ל ילדה. רש"ל. ד) [ל"ל תתן ועי' תוס' יומא מג: ד"ה לא נכלו]. ה) מגורה מד:. ו) [ומיהו מולין]. ז) [ע"ע תוס' כתוכות קח: ד"ה אמר רבא].

הגהות הב"ח

(א) במשנה ילד מנה אם נקבה: (ב) רשב"ם ד"ה מאן וכו' אחיו עוסק הס"ד ומא"ב ב"ש בשביל שאני זכר ויפה כחי בנכסים: (ג) ד"ה וטומטום וכו' ספק נקבה הוא ודוחין אותו ויש לו בנקבה ואינו נתלן ומאי לאו ספק הוא אלא בריה הוא: (ד) ד"ה הזכרים וכו' שגם הם ידחוהו: (ה) תד"ה (בב"מ) מי וכו' דין ירושה מן הבנים. כ"כ פי' אלא שנתם נזונים יחד: (ו) שם הכ"ה עד שיגבו הבנות. כ"כ כך היה כתוב פי' בגליון וכך נוטת בעל ההג"ה שמלא כך הפירוש בתוספות ובמים ואח"כ כתב ולכאורה היה נראה כו' והוא מן ההג"ה הראשונה:

מוסף רש"י

עשו אלמנה אצל הבת. מי שמת והנית אלמנה ובת (כתובות מג.). בנכסים מועטין. שאין כאן כדי פרנסה ר"ל חומש וקתני הבנות יחוזו הבנים יפלגו על הפתחים (כתובות מג.). מאי קאמר. אם כבשל שאני זכר הפסדתי משמע אם בשביל שאני זכר ומה יפה הפסדתי, ותיבי יפה כמו (כתובות קח:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com